

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№101 (6120). 1965 ч. апрель 30, пятница | Өртөө 2 көп.

Бүгү колхозтарга болгаш колхозчуларга ажыктыг

1966 чылдан эгелээш калээ
ажыл-агый артылыгыга олча-
ажыл үндүрүү оонаарына чы-
гуруну чорутуурун түнелде
бүгү колхозтар болгаш колхозчу-
лар ажыктыг чыгуу алыр. Бүгү
чуртка нитизин-биле олча-ажыл
үндүрүүнү хемчээли 500 миллион
рубльге азы ийи катап хире азы-
жар.

ССР-ниң Дээди Совединин
Президиумунун чоокта чаа хүлээп
алган Чарымын Эзугаар олча-
ажыл үндүрүүнү мурунгалык
ишкеш колхозтарын нити ору-
газынын түнелден азы, а жамал-
айнын рентабельдиги (орунгалыг)
болур чорунун 15 хуузуна
ажыл турар арыг оругалыктын ке-
зинге оонар. Рентабельдиги де-
нели 15 хууздан ашпайн турар кол-
хозтарын үндүрүүг төзөлдүрүш-
төөр. Чуртта нитизин ажил-
агыйлар 10 муң хире бар болуп
турар.

Көдөз ажил-агый артели бүрү-
зүңгө үндүрүүнү шуут оонавас
хөргөйлөргөн кезин артар. Ол
акша-хөргөйлөргөн бүдүрүлгөн
калбартырына, колхозчуларын
амдыралын экижидеринге ки-
рер. Чаа чуруну эзугаар олча-
ажыл үндүрүүнү колхозчуларын
күш-ажыл төлөвир фондузунун
чүгө чамдык кезинге оонар.
ССР-ниң Дээди Совединин Пре-
зидиумунун Чарымына дүштүр
бо айтырыгын талазы-биле тус-
кай доктаалды СССР-ниң Мини-
стрлер Чөвүлели хүлээп алган.

Ол доктаалдын утка-шымары
чүдөс? Айда ажил төлөвир 60
рубльден ашпас ажилчылар
болгаш албан-хаакчылар олча-
ажыл үндүрүүнү төлөвир турары.

Билдингир болбай. Ол принципти
колхозчуларга база хамаарышты-
рып турар.
Колхозтун күш-ажыл төлөвир
фондузундан (нити оругалык
кезинден) үндүрүүнү ажил-
агыйларга күш-ажыл төлөвиринин
деңгээлинден хамаарыла чокка
12,5 хуу-биле мынчага чедир
тыртып келген. Ам олча-ажыл үн-
дүрүүнү колхозчулар айда орту-
маа-биле 60 рубльден ашпайн тур-
ар күш-ажыл төлөвиринин нити
фондузунун чүгө кезинден
(ажыл-агыйнын рентабельдиги чо-
руундан хамаарыла чокка) 8 хуу
хемчээл-биле оонар. Эске сес-би-
ле чугаалаарга, колхозчулар айла
ортумаа-биле 60 рубльден ашпас
төлөвирини ап турар калээ ажил-
агый артылыгына болза күш-
ажыл төлөвир фондузунга үндү-
ртүп оонавас.
Бо бүгү чаа хемчеглерин ажил-
агыйларын экономиказын колдур-
еринче болгаш колхозчуларын
чаагай байдалын бедиринче уг-
ландырган.

(СЭТА)

Улустар аразына тайбың болгаш найырал делгерезин!

ЧАСКЫ СУГГАРЫЛГА

Көдөз ажил-агый культураларын дүжүдү бедиринге, ыла-
гыла агаар-бодустан калдык-даа байдалдарында магадылалдыг дү-
жүттү алырынга суггарылга улуг ужуу-дүзүлүг. Ичтанга калээ
ажыл-агыйнын хажыгдар талазы-биле партиянын ап чорудуп турар
хемчеглеринде суггарылга айтырымы бир кол черин ээлеп турар.

Чайгы үеде үнүштерге четир ол-тык дүшпейн баар Тыванын
байдалына суггарылга оңа чугула. Бистин чамдык ажил-агыйла-
рыныс эрги суггарылга бугаларын септен ажыглаар, чаа бугалар
үндүрер, чаксы суггарылганы чорудар талазы-биле кескү ажилдар-
ын сөөлү чыгарды кыла берген.

Эрткен чылдың кандашынын байдалында безин «Суг-Хөл»
совхозтун тараажыларынын эки дүжүттү алганы анаа таварылга
эвес. Анаа тарылгаларын хой пургузун чамын суггарып тараан
болгаш чайгы суггарылганы база эки чоруткан. Суг-хөлүдөр эр-
кен чылгы дүжүлүгүн ам база уламчыл берген. Тарылга муру-
нунун массадыг суггарылгасы Бора-Тайга, Ишкын салбырларда чо-
руп турар. Ам нитизин-биле 530 га ажыг чер суггарылган. Бора-
Тайга салбыра В. Бөрбүнү эвеноу эрткен чылдын кызыл-тасты
суггарып тарааш, чайын ийи удаа суггарган түнелден гектар
бүрүздөн 25,6 центнер дүжүт алынганы! Чайгы суггарылганы эки
чоруткан-даа болза, тарылга мурунун суггарылганын чорутуулан
черлерден ындиг бедик дүжүт алынмаан. Моон ап көргө, тарылга
мурунун суггарылганы дүжүт бедиринге дыкка рольдуг-тур.
Дүжүлүгүн суггарыкчы В. Бөрбүн ам чаксы суггарылганы база
чоруда берген.

Барыш-Хемчик районун ажил-агыйлары чаксы хову ажилдары
эгелзери билек суггарылгаже күштү мобилизастаан. Ылангыя
«Барлык» совхозтун шөлдеринде ам 60 ажыг суггарыкчылар ажил-
дап турар. Нитизин-биле ол районда муң га хире чер суггарылган.
Ол ишкын Май 1-ини байырлаганына күш-ажылчы бедиктеринг ужу-
ракчы-биле Чөөн-Хемчик районун СЭКП XXII съездин аттыг,
«Болшевик» колхозтарында болгаш Улуг-Хемин ажил-агыйла-
рында суггарылга база чоруп турар.

Бай-Тайга районун «Тээли» совхозунун хойжуу М. Бандан
кышкы үеде сугну булуттадып суггарар талазы-биле республикага
сугражаан болгай. Ол хойжу-суггарыкчы бо кышын 260 га хире
суггарган. Оң дүжүлүгүн ол-ла совхозтун ажилчыны Х.
Долгай-оол бо кышын ажыглаш, 280 га хире черин суггарган. Ол
ам чаксы суггарылгада улаштыр кирген.

Республикада бо хүннерге чедир кышкы суггарылга-биле калы
үм муң га чыгам чер суггарылган. Ыччала-даа ол дээрге бистин
суггарылга талазы-биле чогуур аралдарымыс бүтүн ажылгагына
ол эвес-тир. Бир эвес суггарылга бугалар бүрүзү эрткен чылдын-на
бедиктерин, четир саныг суггарыкчыларын тургускан, чаксы арнп
баткан сугнуң кол бедирин ажыглаан болза, моон каш катап дөй чер
суггарылган турар ийи.

Республиканын барын талакы райондарын ажил-агыйла-
рында бо чылын суггарылгаже чогуур кичээлге саздынып, тара-
жыларын иленип калдырун турда, чөөн талакы райондарда ындиг
эвес болуп турар. Бо хүннерге чедир Танды, Каа-Хем, Бий-Хем
райондарда суггарылга талазы-биле ажил чорутуулан. Оларда
септен ажыглаар ужурут суггарылга бугалары болгаш четир хем-
чээлди суг бугаларын бар. Бо үеде күштүг техника болгаш суг
ажыл-агыйнын ишжер-техниктиг аймакчалыклары барда, чүгө
эрги бугалар эвес, харын чаа черлерден суггарылга бугалары үндү-
рүп ажыглаарын аргалары бар. Ындыг болза-даа бо райондарда
шак ындиг инициатива илеребей, агаар-бодустан ол-шыгы-ла
билдин дээр хөөн бар.

Бо чылын республикага 38 муң гектардан азыш эвес суггарыг
черлерин ажыглаар сорулга саздынган. Манай чаксы суггарылга
улуг черин ээлээр ужурут. Ичтанга суггарылганың амгы чоруп
турар хемчээли каш катап калбартыры чугула. Манай чүвү кылза
чогуруу? Бирээде, колхозтарда, совхозтарда суггарылга эвеноларын
күжүн улаштырып, суггарыкчыларын санын немер, бүтү-ле
суггарып болур черлерге суггарылганы организастаар херек. Ийде,
суггарылганы ийи ээлчег-биле хүн-дүн иштинде организастаар. Үш-
те, суггарыкчыларын суг ийи-биле, чепсек-херексел-биле бүтүн
ландырар болгаш оларга чурттаар черлер болгаш аш-чөм ханды-
рылганын экижидер. Дөртте, суггарылгага күш-ажылдын бүдүрү-
чүлүн бедиктишпаан, ажилдык шынары дээр демиселди чорудар.
Суггарылга калдык болур, дүжүт база ындиг болур деп чүвени суг-
гарыкчы бүрүзү билди ужурут. Агрономнар, суг ажилчыны тех-
никтери суггарылганын шынары дээр көнтрөлдү күштөлдөр ху-
лээлгелер.

Суггарылга бригадаларын, эвеноларын болгаш тус-тус суг-
гарыкчыларын аразына, суггарылганын темпиги, бедик шынары
дээр социалистг чарышты калбартыры, эки суггарыкчыларын
ажылынын дүжүлүгүн илердери партия, комсомол болгаш проф-
союзд орнанизацияларын дөрт хүлээлгелер болур.

«Көдөз ажил-агыйнын ажил-ишчилери! Көдөз ажил-агый куль-
тураларын дүжүттү болгаш мал ажилынын продуктуунун бед-
идери дээр демиселдер!» деп, СЭКП Т-нын Май 1-ге Ыйгыр-
ларында айтыкан болгай. Суггарыкчы бүрүзү бо кыгарыгың
аала-биле ажилдаар ужурут.

Чаксы суггарылга—хову ажилдарын шалыпчы улаштуу. Ын-
чанга суггарылганың ажилын шалыпчы эзу-биле, бедик шынары-
лыг чорудар херек. Ол дугайын бо чылдың дүжүдү дээр демисел-
диң эрге-ажытары негеп турар.

Кыска хуусаада

Май 1-нин байырлаганына үт-
күштү социалистг чарыш «На-
йырал» совхозтун хову-шөлдерин-
ге калбарып келген. Айымырлыг
бригадазынын механизаторлары
3780 га черинг шыгын басырган,
арткан 400 ажыг га черин чоокку
хүннерде доозар дээр шалыкын
ажылап турар. Шык басырыш-
кынында анык механизатор Ми-
хал Доклут хүн нормазын 127
хуу күсепил турар.

Оң-биле калы 320 га черин
андарган. Бо ажилга Салчак-оол
Байр-оол хүн нормазын 125 хуу
күсепил турар. Тракторист Ми-
хал Хуурак экиндин чыдып кал-
байн чоруп оор.

Ол-ла совхозтун Кара-Тал сал-
бырынын Терезинде 26 I трактор-
хову бригадаларын ажил-ишчи-
лери сөөлү хүннерге чедир 1764
гектар черин шыгын басырган.
Тракторист Д. Бижазай, О.
Дам, Д. Кызыл-оол «ДТ-54»
трактор-биле ээлчеге 50 гектарын

ажылап кылыр нормазын 125—
140 хуу чедир. Эвенолор ала-
зында шилчир Кызыл тугушташ-
ты ээлеп туралар. Ийиртээш-
кын үргүчүлөп, ажилды 5 хо-
нуктеп—түнөвшип, муракчы-
ларга шаңжаларын тыспыл ту-
рар.

Бо бригаданын турлаанда сто-
лоазынын арыг-шөбөри эки.
Устуде айтыгын эки чүдү-
лөр-биле көргөлдүр чептер
ам-лаа бар. Ховуда ажилдап ту-
рар кижилерин амырал-хан-
дырылганы чогуур негелзенин
чедир тургустуулаан. Чүл дээр
бо хаймын иште киржил турар
50 ажыг эр, херээжен ажилчы-
нар, механизаторлар ылаа чунар
банын ажилдавын турарында
ур үеде чунмай келген. Кызыл
булун бар-лаа болза, оон экин
каа шооба ээлзенин кижилер
ажыл шыгында хостуг үезин чөп
ажылдавын турар. Солун, сет-
күл чогуур үезинде келбей ту-
рар.

Ш. ДУВЕНДЕ.

„Көк-Тей“ совхозтун ховуларында

«Көк-Тей» совхозтун ховула-
рында чаксы ажил түлүк чоруп
турар. Совхозтун механизаторла-
ры чер андалыгы-биле черге-
лештир үезин чажылганын ийи
хонук бурунгаар кирген. Дегем
ховунун ужу-кымынча чаржып
үнген тракторларын үнү хову-
лардан тода мыналып турар.
Тракторист Михаил Салчактын
чажылга аргамды өске агрегат-
тар-биле кады үезин чажыл-
ганын баштай эгелзэн.

Бо агрегат ажилдап эгелзэн
баштайгы хүнүндө эгелзеш-ле
ажылга кызымаккай чоруп кир-
гүзүп, совхозтун механизаторла-
рын хуурук олурунча кирген.
Машиналар үрелбей, ажил шы-
гынын ажилдап туралар.

ЧУРУКТА: чажылчылар Анато-
лий Тонких, Леонид Чернопров-
кин оларын саялгага үезинин
таарыштыр уруп ап турары.

Фото С. Феоктистову.

БРИГАДАНЫҢ СОЛУГАЛАРЫ

«Бурунгаар» колхозтун Хайыр-
лыга коммунистг күш-ажылдын
деп ат дээр демисел турар,
колхозта парторго келгүлүнү э-
Г. М. Бутанбаеве уаурган. «ДТ-54»
трактор-хову бригадаларын ме-
ханизаторларын, эвенолорун, көдөз
ажыл-агый машиналарын септен
дооскан болгаш чаксы ажилчы
черин эрээниги айы-биле тус-
тус шөлдерге баштайгы плин-
тээшкын, чаксы андалыгын
чорудуп эгелзэн.

Бригаданын дүжүлүгүн тра-
ктористи Андрей Калинин, Ондар
Федор Миков, Салчак Бурушту
чези чылын сөөлү чалыкын э-
бек дүжүдү дээр, баштайгы агы-
сы андалыгынын, шык ба-
зырышкынын киргенер. Ме-
ханизатор СЭКП Т-нын март
Пленумунун көдөз ажил-агый
хөгжүдөр талазы-биле шийтин-
гине харын кылдыр бедиктеп
хүлээлгелерин ап, ак сеткилдиг
ажылдап туралар.

Агыс андалыгынын баш-
тайгы хүннеринде Федор Миков,
Салчак Бурушту, Сергей Лака-
ээлчеге 7 га черин чардыр
нормазын 8,4—8,8 га чедирин ту-
ралар, «ДТ-54» тракторлары,
шык басырышкынында ажилдап
турар агрегаттарын трактористи
Андрей Калинин, Ондар
Базуу апрель 18—19 хүннерде
55 га черин шыгын басырган хү-
лээлгелер турган. 97—99 гектар
ны басырган. Бригадада, «Час-
кы тарылган 9 ажил хүнүнде
доозалыгын» деп, айтыр
ооларын хей-агый кирди турар.

Чаштыкчылар коммунистг
Аза Я. Ондар, Салчак, колхозчу-
лар Федор Арчунаев, Базыр Та-
раа олар боттарында баштайгы
тарак чажар «СУ-45»
маркалыг чаштырар машиналарын
септелгезин дооскан, ам чүг-

ле чаштырып кириптерин манай
турар.
Ол ишкын ыла 300 тонна кы-
зыл-таст үезини хоранаттыган.
Аза Ойдуна, Сергей Намчат, Са-
лар-оол Кира боттарында оона-
тыгган ажилын эки шынарын
күсепил туралар.

1965 чылдын чазынында бо хову
бригаданын ажил-ишчилери
улуг ажилдап амыралар. Чаксы
тарылганын планында көрүлгө-
лүнү эзугаар алырга, бригада
4651 га тарак культуларын, оон
интишке 4401 га кызыл-тасты,
250 га арбайын, 430 га кукурузу-
н, 400 га чангыс чылдыг үнүш-
терин чажып тарып болгаш та-
раанын нити дүжүдү ортумаа-
биле га бүрүздөн 11,9 центнери,
оон интишке кызыл-тастын
дүжүдү гектар санында 12
центнери, арбайын—10 центнери
ин азырын шийтирээлзир. Бо
чылын таранын нити чылды-
зын бригада 55312 центнерге до-
ктааткан, а хүннерге 30000 центнер
ажи шынарыг тараан саларын
планда көргөнгөн. Бригада 618
га черин ууур андарын чажар.
Арткан 4092 га чер күзүн, чайын
андартыган.

Манай чептерини база дедал-
эзе чугула. Хову ажилынын
изиг-тулук үезинде «ДТ-54»
тракториун үрелгени эделетиг.
Ол тракториун «Сельхозтехника-
ны» Сары-Сеп салбырыга сеп-
теткен. Трактор бригадала чедери
биле, дамчылаа коробынында
урелишкын болганында трактор
ажылдавын барган. Бо дугайын
«Сельхозтехника» салбырын
эргелекчиз шк Вершигач чогуур
түкелди кылза чугула.

Д. САЛЧАК,
Каа-Хем районда «Бурунгаар»
колхозтун парторгу.

Улуг Ташкенттең 20 чыл оюнга
алдар кылдыр

ССРЭ-НИҢ ДАШТЫКЫ ХЕРЕКТЕР МИНИСТЕРСТВОЗУНГА ПАРЛАЛГА КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

МОСКВА. (СЭТА). ССРЭ-нин
Камгала министрствозу, ССРЭ-
нин Даштыкы херектер министр-
ствозу болгаш ССРЭ-нин Жур-
налистер эвеледи 1941—1943 чы-
ларда Аха-туртук Улуг дайынын-
га Совет Эмилелинин Тилелгези-
нин 20 чыл болур ою-биле эл-
баштыр парлагга конференция-
зын апрель 25-те өртөгөн.

ССРЭ-нин Даштыкы херектер
министрствозунун парлагга кы-
лажынын эргелекчизи Л. М. Заме-
тин парлагга конференциянын
ажыткан. Ажаа совет болгаш даш-
тыкы журналистер олурушкан.

Совет Эмилелинин Маршалы
И. С. Конев меделгел кылган.

Мухаммед Юсуф Самаркандыда

Самарканд. (СЭТА). Афганистандын
премьер-министри доктор Мухаммед
Юсуф дүтү, апрель 29-та аала чед-
берген. Узбекстандын эрте-бурунгу
бо хоорайнын чурттакчы чоңу дү-
дүт аалчыны болгаш оңу үдөп чо-
руур кижилерин өөрүшкүлү-биле
уткуп алган.

Найыралдыг ужуражышкын дээр
Мухаммед Юсуф өөрү четтиргенин
илереткен.

МАЙ 1-ГЕ УТКУШТУР

Полиграфистер бөгүн

Май 1-ге күш-ажылчы бедиктиг
ужуражы дээр, коммунистг күш-
ажылдын бүдүрүлгө—республика
типографиязынын коллектив шал-
ыпкын ажаалап келген.

Полиграфистер бо чылдың бирги
кварталынын «бүдүрүлгө» планын
101,1 хууга күсеткен, күш-ажыл-
чы бедиктигин демделгезин. Бүдү-
рүлгенин чехтер аразына калбарган
социалистг чарышка лнотип бол-
гаш хол өргүлгезиниң чегин (началь-
ниги К. Осипова) мартын бүдүрү-
лгө планын—106,6 хууга күсеткен,
бүдүрүлгенин чехтер аразына шил-
чип чоруп Кызыл тутун болгаш
беш алыр сыдынын чаалап алган.

Ол чехте бригадалар аразынын
чарыжыга хол өргүлгезинде ном
болгаш азы-буру чатылгар өртүр
Тамара Колмакованын, Екатерина
Петракованын болгаш лнотипистер-
ден Гита Заворотнаянын бригадалары
кескү черин ээлеп турар.

Ол ишкын, эки түнелдиг дептер-
лэр чехтин ажилчылары (началь-
ниги Ф. Федорова) чедип ап, чарыш-
ка ийиги черин чаалап алганыр.
Ол коллектив апрельдин бүдүрүлгө
планын 25-те күсепил деп бедиктеп
хүлээлгени алгаш, боттарынын сө-
зүңгө ээ болган.

Апрельде боттарында алган бот
хүлээлгелерин күсепилгенин хүн бу-
рунун ажил үлүгүн өртүктүдөргөн
Т. Болмакова, Е. Петракова, лнотип-
истерден Р. Заворотная, В. Назо-
жих, З. Герасимова—100—120 хуу
күсеткенер.

ВЬЕТНАМДЫН ХОЛУҢ ЫРАТ!

Тайбыңның Бүгү-делегей чөвүлели Вьетнам улустун патриотчу демиселин деткип турар

СТОКОЛМ. (СЭТА). Вьетнамда онза шыгын байдалаа өөренип көөр
сорулга-биле Тайбыңнын Бүгү-делегей чөвүлелини президиуму Стоколм-
га онза хурап эрттирген. Вьетнамга, а ол ишкын Камбоджага болгаш Ла-
оска хамаарыштыр америк империалистг холгаараалыктын болгаш аме-
рисианг политиказын каш чыда улаа чорудуп келген, тайбынга база
ВДР-нин, Индий-Кыдаттын болгаш Муруу-Чөөн Азия чурттарынын
айым чок чорунга кыжанышынын тургусушкан. АКШ-тын чазза
Вьетнам талазы-биле Женева дугурулгаларын үргүлчү үрөп турар деп,
чөвүлелин президиумунун хүлээп алган резолюциясында бир үн-биле
демделгезин.

АКШ-тын чазза 1961 чылдан бээр Муруу Вьетнамга удуу ажыг
агрессия дайынын чорудуп, амгы шагын чүдү-буру чепсектерин, оон иш-
тинде калымышталганы бомбаларын болгаш хораныг газтарын ажил-
дап турар деп, президиум айтыкан.

АКШ-тын чорудуп турар агрессия дайынын бурун дүжүлүккө чей-
лаш чок таваржыр, ону делегейин хөй-ниитин буруу шаап турар. Му-
руу-Вьетнам улустун патриотчу демисел хосталганын национал фронту-
нуу узурулгалы-биле улам-на улуг тинделгелерин чедип ап турар

болгаш бүгү делегейин улустары ону улам-на деткип турар деп, чөвүлел-
дин резолюциясында демделгезин.

Муруу Вьетнамны хосталарын Национал фронтуун чөвүлелин пре-
зидиуму муруу-Вьетнам улустун эзууга чара чамгыс төлөөлөкчиз кылдыр
санап турар болгаш оон программанын деткип турар.

Вьетнам айтыр талазы-биле ВДР-ниң чазанын туружу бүгү деле-
гейин тайбын аныкшылдыг куштерини туружу-биле дүжүтүр турар
болгаш ол туруш ол айтырыгы политика талазы-биле шын шийтирээл-
дерин үнденин тургузар ужурут деп, оон ийи айтып турар.

Муруу Вьетнамны хосталарын национал фронтузунун болгаш ВДР-
ниң чазанын туруштарын деткир дээр шийтээшкын күштөлдөрүнче
бүгү делегейин тайбын дээр демисел турар бүгү кижилерин болгаш
демократтыг организацияларын чөвүлелин президиуму кыйгырган. АКШ-
нын чазза Вьетнам талазы-биле 1954 чылдын Женева дугурулгаларын
хуулулгө көргөн турарын база Муруу Вьетнамда бодуун агрессиянын,
ВДР-ге удуу өнүкчүлүгүн болгаш дайынын соксадырын президиум не-
гезин.

ПАРТИЗАННАР АТАКАЛААН

ПАРИЖ. (СЭТА). Чазак шеригле-
ринин Сайгондан 30 километр черде
турар быжылал черин Муруу
Вьетнамнын патриотчу куштерин
25-те ажалеп алган. Франс
Пресс агентилелин корреспонденти-
зинин аныкшылдыг эзугаар алырга,
тулчушкун үезинде чазак шериглери
35 кижизин өлүрткен, 10 кижизин
балыглартырган, 10 кижизин ис чок
кылдырган. Ол быжыланышкында
ырак эвес база бир быжыланыш-
кын черинче партизанын халдаш-
кын кылган. Манай база чазак ше-

риглери чидиргалг болган.
Муруу Вьетнам наймысалаан
сонгу талажа 45 километр черде
Бен-Кат району партизанын дүң
дүрүзүндө пулеметтар-биле боолаан.
Ыччан чазак шериглеринден бир ки-
жи өлүрткен, 18 киж балыгларты-
рган.

Чазак шериглерини туруштарыне
чангыс дүн дүрүзүндө партизанын
каш айлар иштинде бир-ле дугаарын-
да үш удаа атаканы кылган деп,
корреспондент дыннаткан.

Агрессорлар шериглерин чорудар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ ба-
талон ажыг чадат десант шеригле-
рин чоокку үеде Муруу Вьетнамге
чорудар деп, иделгелдиг меделерин
чылаа калгаш, «Нью-Йорк дейли

пьюс» солунун Сайгонда корреспо-
ндентиг дыннаткан.
АКШ-тың ийем чоруткан чаа ше-
риг кезектерин Бьен-Хоада америк
шериг-агсар базазынын районуна
тургузар бодал турар.

Чөөн-Хемчик районда «СЭКП-ниң XXII съездин» кө-
дөз ажил-агый артылынын анык хойжуу Оскал-оол
Бегиз хойжу болуп чүгө и

Шиитпирлерниң күүселдези дээш

Чехов кудумчу-аунда № 25 бажы-дүмчү бар. Оң кудумчу таланында «№ 16 агитпункт» деп адрес ырактан көстү бар. Ол бажыныкында бир өрөөнчине кире бээр, халаларында дозунар кестүгүлөп кээр. К. Маркстын болгаш В. И. Ленинниң портреттери, Делегей чуруу, Бымыл хоорай Советинге, Тыва АССР-ниң Дээди Советинге сонгулалар таланы-биле округтарнык дөвискээрин чураан схема, агитколлективтерин харылаар участкалары, агитаторларнык дөвискээр болгаш ажалы планы. Столдар кырында чаа солуннар, журналдар болгаш номнар, телефон, радио. Чер-чер Советтеринге сонгулал үезинде ол өрөөндө агитаторлар үргүчүлүк дежурниппаа турган. Ол агитпунктунда кезээниң-не улус үзүбес. Эске бир өрөөндине улуг зал бар. Аңа лекциялар, номчулгалар, концерт, кино көргүзүлгө болгаш массалык кезеңдер болуп турар.

Агитпунктун аралектичи коммунист эш Н. П. Порватов чулге сонгулда үезинде өвөс, өске-даа үелерде агитпунктуга үргүчүлүк ажалдаан, агитколлектив удурутчуларын, агитаторларын хуралын кылган, оларныкы-биле бөдөлөшкөн турар.

Бодум агитатор кижжи болгаш, бир-ле катта билимнессе айттырар ужурунда агитпунктуга чеде берим. Агитпункт аралектичи эш Порватов партия аге организациаларының секретарлары-биле хурал кылган тур. Айттырары хурал сонда шиитпирледи алган мен. Оң үгө-лек турмузда-ла республиканың ном үндүрер черини ажалдакчы Алексей Делегей-өөл кирип келди. Холунда мургулдары дүрүп каан саадын тууду алган:

— Агитаторуруска деп таныжып көрүрүм, Никита Павлович?—дээш, дөмгү саадынның стол кырында чаа турган, өске сакманшиктөргө дужаап берип турар хулаагы.

Холунда ширчип туруп алган анык хөдөөн кижжи чедип кээр, мал өмчизи деп бодан бис. Мындг өвөс, хойжунуң кайды Тас Бадан-ооловна болду. Ол, аарый берген чаш хураганнарымыкты өөрөңнү алган, бичин, аарыларга эңчи чалавас, боду өмчөп билер. Чаа төрөн ийи хойну хураганнары-биле кады тергелеп алган анык эр кижжи, —бо хойларны кажаалап алмдар угбай—деп, ээллек хундүлөөчүлүк чугаалааш, чаш хураганнары тергелен алгаш, Оң угбай-зынга түтүгүлүк берген.

Улут кадары Салчак Сүрөс Самбуев, черге төрөн хойларны хураганнары-биле кады салып алгаш сөөртүргө таарыштыр кылган алган тергелен көргүскөш, чугаалай-дыр:

— Бистин хөвүс март 7-ден эгелеш оолдаа, хундүл-не то каап-ла турар. Бегүн элээн хой хой оолдаа. Амдылар-чурутта таланы-биле хоммула чок.

Шинап-ла, Хову-Аксиниң улут туудунда алектри чырым оң бажынык, кажаалын дун-хун чок чырылып турар. Рациону диннап, чагыды алган «Шин» солунун үзү чок ап турар. Херек апарза долган телефон база бар. Мал ажалындагы сөөлү чылдары калдык түндүк болганын кысказы-биле ол мин-чаар тапшытырды.

О. ЛАМА.

— Партийжи даалганы күсөдир—коммунисттик ыдыктыг хулаагы-геми-ле болгай. Агитпунктун ажалын эки тургузар дээш кызып ажалдарын орадажыны, харын —дээш, Никита Павлович ур-даа бодамайын чөшкөшөшкөн.

Чуруттачкы чонуну ортузунга политмассалык ажалдарнык төвү болуп агитпунктуу аралектичилөр, оң ажалын удуруттуу кылды-ла белем эвөс дээрин ол билген. Үч-чала-даа коммунист ажалдык берге участкаларына баар ужураут дээрин ол билди.

Амдылардың боду-ла шинап-ла агитпунктун оон бээр-ле Кызыл хоорайнык эң дээр ажалдык агитпункттарынның бирээн болу берген. Мында кол-ла чуул болза бугу-ле ажалдарын план өзүтүр чорууду турарында. Эш Порватов ай саанында агитпунктун кылды ажалдарын бодуну орадакчы Антонина Григорьевна Толстикова-биле кады кылган, агитколлективтер удурутчуларын хуралында чугаалажып алды. Оң сонда ол планын күсөдир кириптер.

Бо агитпунктун агитаторлары Коммунист партиянык, Совет чактык шиитпирлерин, СЭКП ТК-ның Пленумнарык доктаалдарын, ССР-ның, РСФСР-ның, Тыва АССР-ның Дээди Советтериник сессияларык материалдарын, делегей байдалын дугайын чуруттачкы чон ортузунга тайылбырлаар таланы-биле эвөс ажалдарын кылган. Эш Порватов агитпунктуга хамааржы турар парторганизациалар секретарларының хуралын үргүчүлүк эртерип, орта чуруттачкы чон ортузунга агитациянык улам өкжидериник дугайын чугаалажып, дүжүлгө сол-чугаалажып организациап турар.

Агитпунктуу шимел дерингине болгаш ном фондузун четчелен не-

мээринге чырыдышыкы министри-ствозун, № 5 школанык партия аге организациалары онза идеянык кирип турарын демделгери чугу-ла. Сонгукчулар бо агитпунктуга делегей байдалын дугайында, Совет депутат дугайында болгаш өске-даа темаларга хамааржык солун лекцияларын январь, февраль, март айларда кылган. Лекция, беседа, айтыр болгаш харылар кезээни, кино, концерт көргүзүлүкчү болуп келген. Маңаа РСФСР-ниң Дээди Советиник депутаты, Кызыл хоорай Советиник куускомунун дарга-зы эш С. Х. Крассный, хоорай Советиник депутаты Н. И. Сизых, Ю. М. Успенский, З. Ф. Борисова олар боттарының депутат ажал-чоруудулажыны дугайында өткөттарын кылдып, сонгукчулар-биле ужура-жышык кылгалаан.

— Бистин агитпунктуга хамааржык агитколлективтерден ном үндүрер черге, чырыдышыкы министри-ствозунда, ажалга кассазы-нык аралектинде болгаш № 5 шко-лада агитколлективтер эки ажалдап турар. Агитаторлардан А. Делегей-өөл, Н. Тавза-Самбуу, Э. Кужугет, Ю. Кюнезгеш, О. Кызырева, Л. Кулакова, В. Сидорова, К. Бошаров болгаш өскө-даа 190 хире агитаторларын эң дээрлеринге санадып турар—деп, эш Порватов чугаалап турар.

Оң аралектичилер агитпунктуу агитас-массалык ажалдык бодурут төвү болуп турар. Партийжи даалганы чүтүкүлүк күсөдир, организациа болгаш кижизикчи ажалды кылды чоруур коммунист Никита Павлович Порватовтун ажалына моон сонгаар-даа чедипшиктерилг болу-рун күзөп каалычар.

М. ОНДАР-ООЛ.

Бүтү-эвиле ужу-дузалык онза чугула туудуну ажал-ишчилериник ортузунга партийжи-политиктиг бол-гаш организациа ажалдарын онза партия комитети, оң партия органи-зациалары багай өвөс чорууду тура-рын Ак-Довурактын коммунисти-рин чокта болган хуралында чуга-лашкан. Партийжи ажалды бодуру-ле сорулгалары-биле холбаштырып, социалист чырышты тууду участо-тарында кааларткан. Оң түнелени-де бо чылдык бирги кварталында ни-ти продукция бодурун үндүрериник планын комбинаттык коллективни 106 хуу күсөдир, күрүгө 2236 тонна бөдик сорттуг даг-дугун бер-ген. Комбинат туудуну ийги эөл-чөндө ажалдап турар Д. Голубев, С. Мокруш, К. Калдар-өөл, С. Сен-дажы оларныкы дашчылар бригадалары квартал планын 120—130 хуу күсөткелден. Апрельде база багай эвөс ажалдаан.

Кылдынган чамдык ажалдар-биле чергелештир тууду ажалында-улут чептериник барын, ол чептериниң байлаар дээш демиселдин кошкак талаларын коммунист шүгүмчүлө-деринге илереткенер. «Тыва даг-дугу» тууду партком (секретары эш Мартынов), «Тыва даг-дугу» тууду аралектич (начальник эш Якушев), онда партия организациа (секретары эш Смылянинов) чуруттага ту-дугларын ажалга кижирериник ду-гайында айттырды хой каттап чу-гаалажып, хулаап алган шиитпирле-риник күсөдирин организациа

М. ОНДАР-ООЛ.

ажы-биле бажылаан. Оң түн-елинде бирги кварталда чамдык-даа дөрбелчин метр чуруттага шөлүн ажаллап дужаалаан. «Тыва даг-дугу туудуну» дузалаар бодуругелер комбинаты болгаш амдылар-хандырылга комбинаты бирги квар-талдан бодуругелер планнарын кү-сөтпөдир.

Ак-Довурак хоорайда хой кварти-ралык чуруттага бажынарны, 510 олууттук школанык, урутар элени-ни болгаш саднын, Культура ба-жыныкы, комплексик эмнеленик туудун апрельде ажаллап кижир ужураут турган. Мыччаарга ол тууду-лар ажалга кижирөөнни коммунист-тер чидин-биле шүгүмчүлөөш, тууду-да хожудаашкынык кол чылдагаа-ны ажалчылар ортузунда масса-по-литиктиг ажалды кошкак чорууду турарында деп хураа санаан.

Даг-дугу комбинатының болгаш «Тыва даг-дугу» тууду аралектич участкаларында, чептеринде көсү агитация эвөш, социалист чырыш-ты өрөңгей. Эзу барымдалап органи-зациастан. Көргүзүт болгаш хулаап сабыраларына бодуругелерни мур-накчыларын чогур үезинде илереди-көргүсөй турар.

СЭКП ТК-ның март Пленумуну доктаалына дүүштүр партком болгаш хоорайда партия аге организациа-ры Барыш-Хемчик районнуң колхоз, совхозтарына шеф дузаламчызын көргүзүр таланы-биле тодаргай хем-чегелери ажалдап кылбаан.

Бүтүлүг машина-техника-биле чөсөткелтиг даг-дугу комбинаты,

М. ОНДАР-ООЛ.

тууду аралектич, № 834 орук тууду-ну аралектич, Кызыл-Мажалык АТК-ны, № 12 АТК, дузалаа ажал-агыт комбинаты, арылар фабрика, руд-ник болгаш Ак-Довурак хоорайда өс-ке-даа организациаларнык удурутчу-чулар районнуң колхоз, совхозта-рын шеф ап, ылаңгыя малчынар-та чуруттага бажынарны тударында, фермаларны механизастарында, электржидеринге дуза чедирерин коммунисттериник хуралы шиитпир-лаан.

Продукция бодуругелериник планын сан болгаш шынар таланы-биле ажал күсөдир, ийги кварталда 1800 тонна сорттуг даг-дугун күрүгө бээр, чылда 9000 дөрбелчин метр чуруттага шөлүн ажаллап дужаа-жаар—Ак-Довурактын коммунисти-риник мурнуна салдынып турар кол сорулгалар ол. Оң күсөдирде ха-мыктык мурнуна партия, комсомол, совет, профэвиле болгаш өске-даа хой-ниги организациаларының ажалын СЭКП ТК-ның Пленумуну негеддезинге дүүштүр тургузарын коммунист дугурун алган.

Шиитпирлерни хулаап алыр — ажалдык чугаа эгези. Кол чүве—ол шиитпирлерни амыдалга ботта-дырар болуп. Мыччаарга партком болгаш партия аге организациалары ажал-херекти күсөдир дээш бу-дураленик удурутчуларын негеддезин күштердир ужураут.

М. ОНДАР-ООЛ.

Т. ТАЛГАНЧИ.

МАЛЧЫНЫҢ АЖЫЛ-ИЖИНИҢ ДУГАЙЫНДА

АНЫЯКТАР БО-ДУР

Алды чыл мурунда чаа өг-бүлө болуп ажалдаан анык урутар Бай-Тайгадан Таңды районун «Элегес» совхозунга көчүп келгеш, удааанда совхозтун дирекции черинден боттары мал ажалдарын дилээрге, таныш анык кижилерге доран-на хой мал эелдеринден дадалаа-ны-ла ол бөөр өң, оларныкы совхозтун мурнакчы хойжуу турган эш Шинап-ла дугаалчы кадары кылдыр то-муйлаан.

Алды ай мичалдыр ажалдаанык сонда анык өг-бүлөгө тускай кадары-биле төрүрүр бир кодан хойну үзүп берген. Ол хунден эгелеш-ле олар мал ажалында тускай ажалдап, чыл бүрү бөдик көргүзүлгөни чедип ап келгенер. Чеди чылдык шиитпирлиг сөөлү чылды—1965 чылды күш-ажылы бөдик көргүзүл-гү доовар дээш анык малчынар бо кышты база-ла чедипшиктерилг эр-тиргенер.

Чокта чаа Хову-Аксиниң улут туудуга чораша, анык кадарчыларын аалында кирип, ийи ажал-иш-чи бугу байдалды магадап көрүвүс. Дүүш хиреде аңа чеде бөдөрнессе, кижжи ортуу эрте берген хире на-зылыг хөдөөн кижжи клетка кажаа иштинде бир хойга ийи хураганны чаштырып эмизген олур. Ол болза хойжуну эң дээр сакманниги 56 харлыг Сирен Шинкей 3б харлыг болду. Ол чаа оолдаа хойну хура-ганын хулаап алган, 3—4 хонуктар-да иелери-биле кады азырап дорук-

О. ЛАМА.

Сүт-бараан фермаларында

БЫЗАА АЖААНЧЫЗЫ

«УТКА 25 чыл» совхозун Ак-Ту-рут салбырынык Чаш-Тал сүт-бараан фермасында бызаа ажалчы Алексан-дра Кандан ам үеде 62 чаш бы-зааны ажаап турар. Хонукта бызаа бүрүзүчү немелде дензин 700 грамм чедип турар.

Мындык бөдик көргүзүлгү А. Кандан угбай ханчап чедип ап турарыл дээрге, бызаларга кылмал сүтү ижиртип, сула далганы, ноган си-ген болгаш ноган турда ажаап ал-ган бүрүл-биле норма өзүтүр чору-чулун бир ай тургузуп, алдан кур-гаптап тургаш, кыштын, чаштын берге айларында бызаларны семне күштүг кылдыр доруктуруп турары ол.

К. КОМБУ.

СААНЧЫ

Маалы Ензаковна Епечик—Би-Хем районун «Халын» колхозунуң хоочун саанчы. Ол он беш чыл иш-тинде саанчылап келген. Чеди чыл планынык сөөлү чылдында бодунга онаашкан инек бүрүзүндө 1400 кг сүт саар хулаагы алган. Бирги кварталда бир инекке онааштыр оң сагган сүдү 370 кг болгон. Бир эвөс квартал саанчыда мындык түндүк болуп болза, үстүндө хулаагы ажал күсөдир.

Маалы Ензаковнаның өскө өөрү бөдө бөдик көргүзүлгү ажалдап тур-ар. Ферма бирги кварталда күрүгө сүт саар планын 270 хуу күсөт-кен.

С. ДАНГАА.

АТК чалаачы—транспорттук код, харымсалгалык кижизик. Бодунуң хулаагыны машиназын чеп ажаллап, кылар-чаар материалдарын чогур үезинде таарышты-рып, үрелген кезектерин дүрген эскерип септээр, чо-лаачынык техниканы мергезилдик шилгээди алганын-дан хамааржы. № 2 АТК-нык чалаачыны С. Т. Мен-шиков мындык бажыкчыларын бирээ. Ол бирги кварталда 26,0 тонна-километр чоруур планын тургаш 53,9 тонна-километр эртекш, чүк сөөртүр планын ажыр күсөткен болгаш 1502 литр бензинни камнап, коллективте мурнакчы чалаачыларын олурууда кир-ген.

Эш Меншиков май мурнуу социалист чырышты киришкө байырлагга күш-ажылы чедипшиктериле ужуражы турар.

ЧУРУКТА: чалаачы С. Т. Меншиковтун машиназын техниктиг кезектерин кынап турары.

Фото А. СОДУНАМНЫ.

Тыванын улуг туудунда

Күш-ажылчы белектер

— Делегейниң ажалчы чон-нарынын улуг байырлыгы—Май 1-ниң хунуңа бистин бөлөвкеник силерге көргүзөй—деп, шевер-ленчилер бригаданың бригадир-и эш Михаил Павлович Бригоров догугаалаш, мотоциклин, хо-делдиртир, Ушакжынык, ху-думчу өрү наккаш, Хову-Аксиниң ажалчыны суурунуң клуунга хал нелдис.

Клубтук капитал септелгезин кылдып турар. Ооалга системизин чаартып, экижиктен. Клубтук за-лынык халаларын ан-кең боду-нык, шалазын сарыг боду-биле кылаштыр дозулаан, өмө бир и-зи чулуусу чагай чыт думчу-на кээп турар.

Хөдөйрде эптиг хөдөөн, бөлин тууду кылдыр дээрден хептиг үш ажалчынарга келди. Михаил Павлович тургаш:

— Бистин көмөлдери: Иргит Сендамы, Монге Долума бо-ла болгай—дирид.

— Шалычыларга Май 1-ниң байжынык чедир-дир—деп баш-таткандысы.

— Шуре Баланы база бижип алычар—деп, Долума чугаалады.

— Шолбоннарың бирээни ийикп?

— Шолбан эвөс-даа диник. Черле ийи ажалчы болгай —

О. КОРОДА.

Хой уругарлыг иелерни «Иениң алдары» орден-биле болгаш «Иениң медалы» медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң ЧАРЛЫ

- ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң өмүндүндө шаңаары болза:
- КЫЗЫЛ ХООРАЙ**
- Алды уругарлыг төрөн болгаш кижизиктен иелерни
- «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛДЫҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Андреева Анастасия Романовна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 2. Баскакова Раиса Яковлевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 3. Беляева Лидия Прокопьевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 4. Богданова Мария Кузнецовна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 5. Карганова Анастасия Федоровна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 6. Сеничкина Анастасия Тимофеевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 7. Хертек Белекмаа Шомутуева — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 8. Частин Зоя Григорьевна — «Красноярск тууду» тууду-монтаж аралектичилерин.
- Беш уругарлыг төрөн болгаш кижизиктен иелерни
- «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛДЫҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Козлова Светлана Владимировна — «Туви́нская правда» солунун ажалдакчы.
 2. Монгуш Валентина Яковлевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 3. Ондар Анай-оол Андреевна — эл хошбазынык ажалчы.
 4. Ондар Мария Саламат — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
 5. Ондар Тамара Момоевна — Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
- ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН**
- Сес уругарлыг төрөн болгаш кижизиктен иелерни
- «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Монгуш Мамбуу Ошук-Саар — «Чыраа-Бажы» совхозтун ажалчы-ны.
- Чеди уругарлыг төрөн болгаш кижизиктен иелерни
- «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Монгуш Мария Шырап — «Искра» колхозтун ажалчы.
 2. Ондар Анай-урут Дашкажы — «Болшевик» колхозтун ажалчы.
 3. Ондар Анастасия Отул-Ары — «Сүт-Хөл» совхозтун ажалчы.
 4. Ондар Болук Тас-оол — СЭКП-ниң XXII сьезиниң аттыг колхозтун ажалчы.
 5. Ооржак Токпаш Хүрелде — Чадаана хоорайда өг-бүлө ээзи.
 6. Сат Чаш-урут Саидак — «Сүт-Хөл» совхозтун ажалчы.
- Алды уругарлыг төрөн болгаш кижизиктен иелерни
- «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛДЫҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Комарова Федосия Филатовна — «Малаан кааза» тууду тууду аралектичилер ботталар.
 2. Куулар Бауук Калзан — «Сүт-Хөл» совхозтун ажалчы.
 3. Куулар Мазас Отул-оол — «Тыва» совхозтун ажалчы.
 4. Монгуш Александр Монгушев — Ленин аттыг колхозтун ажалчы.
 5. Монгуш Бора Чамит — «Чыраа-Бажы» совхозтун ажалчы.
 6. Ондар Нина Мартынов — «Сүт-Хөл» совхозтун ажалчы.
- ӨВҮР РАЙОН**
- Сес уругарлыг төрөн болгаш кижизиктен иелерни
- «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ**
1. Натпиг-оол Дары-Сюрюн Ша-варовна — Хандагайты аптека-зыны ажалчы.

О ЧЕРК

Сибирге чайны башым айы сагаанайнып, өт-сиген халбейди...

Федорова чүгө чыгып каар ийик — доран-иш бийикте!

Анчыл-шаштыкты-ла чүгө — фронттук кым бооп киреринге ам удуз беттенери апарган. Сестра курсузунга кирип алган. Ол төс ай курстун төмөзүн чүгө дээр. Белен турган, болза аар! Бүгү-ле өрөнкөчүлөр: «Накан доозарыл? Каян барып дуза чедирер бис?» деп айты-

Алдарлыг башкының дайынчы чылдары

рыгы сагымнан үндүрбөстөн. Курс доостурга, Федорованы Омски-же шеригин ажал-агыл хантырыл-га кезерге шилжиткен. Ам бир үш ай иштинде бир өскө жүрүк өрөн деп дуушарган.

Бүгү кыс тулчу турар шериг аразында чүгө 43 чылда Карел-фронттун 92-ги танк полку-гунга медицина албанынын улут сержанты болуп кирген. Баштайм тулчуш-кун деп чүл ол дээрин чүгө алаа боду-биле барып киришкен киж бөрүн мөдөргө болуу: ол алаа-ла чугаалаткынас. Ылангы кайы-даа тал-лаа шеригин бүгү-ле кезерлер: танк, ухар чүл, сугун, кургаг черин шерин дээр, оон-даа өскө кезектер бүрүн кирип тулчу турда аан. Бүгү-ле хал-дер, Ладомжа кызым кемнер болган халдер, тулаалар, чидилеңаш-тер эрип ичирген. Чо-наа-ла эрин ажал чыдар Сөвр хемин эриктери үрөзөн. Оон ол чарык бедиктеринде дайынчынын үтөр-боо-лары онгуланыпкан шы-гаал чыдар.

Бистер санитар-лар хеме-биле келип ки-рипкен бис. Ол булга-ныгы салтып чугаа-ларга дык берге—деп, Федорова ам бестин чуга-галып чаап олурар—Ий-бир чак: хемин суу кыза берген... Ич-чаа-лаа дайынчы эжелеп алган турганын чаап алган бис...

Ол тулчушкунун соонда пол-кут артыканы катат четкелеринде Тула хоорайга экеп чап-чаа «Т-34» танкылар-биле четкелерин, Сибирин полкуу деп алап, Богдан Хмельницкий орден-биле пайнаан. Четкелер чаарткан доран-на, Бело-рустун ийги армизинче чорут-кан. Ургучу-ле тулчушкунар-би-ле, чаа-чаа тулчушкун алы бе-зин доктадып алыр чай чок, бу-рунгарлап олурган.

Ол-ла тулчушкунар аразы-да база бир утундурбас берге ту-чушкун — Кистрин дайыл-жышкынче 45 чылдык март 6—8 хуннеринде кирген бис — деп, Ма-рия Прокопьевна Федорова-Ермаш-кина башкы сактып чугаалап олурар.

Одер хемин кезер демир ору-кавурун ылазыла алынар деп бис-тин полутуруска онаага берген. Стратегия талазы-биле халчок-даа чугула тейи турган. Кедергей-даа быгылаан шивээ. Дун-хун иштин-де сокаал чокка буза булган кел-ген бис. Бистин кезектерине каш-даа дедир аткаарлар кызгалдарга таварышкылаан. Балыгланганар дык-лаа хөй. Дедир тылче чорудар арга чок турган. Чамзым чик балыгланган, сөөк-лаа бүдүн ар-тан кижилер дайын шөлүнөн үн-мөстөп, илгилестеп туруп бөөр. Иччанган мен бир-де катат чээрби ажал аар балыгланган шеригтери үрелген башкынын подалында ла-жыгалап алган турумда, фашистер бисти үзө кирип, долганып келген.

Бо дээрге Словенияның дагларына болган

Здравко Клянишек—Словения улустун хосталгалыг болган партизан шимчээшкынни кижикчи, фа-шизмге удур демисежип турган 15-ки югослав партизан бригаданын батальоннарын бирээзинин комиссари. 1943 чылда оон батальонунун составына совет кижилерден баштайгы партизан кезээ түртүнгөн. Ол болза, фашист хоругдалаан, немец болган итали албаала лагерлеринден дезип үнгөн болган ит-буру оруктар-биле югослав партизан отрядтарына чеде берген кижилер-дир. Ол кезекти командири Анатолий Дьяченко — мурунда суг алаа-биле чорур хемге старшина, маа-дырлыг намдарын кижизн чораан.

— 1943 чыл чоруп, Волгага гитлержи шериглерге удур кадыг-дошкун тулчушкуннарын чамзым бүгү делегей-ге кестер берген—деп, З. Клянишек чугаалап олурар. — Совет Армиянын чедикшиктери демисеже Югосла-виянын партизаннарын база сорук кирип турган. 1943 чылдын сентябрыда фашист Италиянын дужуп берге-нинин соонда партизаннар улам-на илдепкейлиг хөдөл-сип

турар апарганнар. Словен партизаннарын демиселинин үзүндө бир мындыг чүе болган.

— Составына Анатолий Дьяченко орус батальону кирип турган бригада бир-ле катат бзулуг-ла күске ду-заанга кире берген—деп, З. Клянишек чугаалады. — Ол—Индриянын болган Толминин районунга болган чүе. Аткаарлаар ужурга таварышкан бис. Дагже бер-телип үнгөн кызым оруктар аткаарлап турган бис. Ам-на харын дайындын адырлып алганычы ол ышкаш кыл-дыр сагындырып келген. Кактаным ыдыг боор ийик, дайыннарын киж эртер аргазы чок калчаалыг адышкынныг таваржы берген бис. Аттыг берге бай-дал тургустунган. Ол онза берге байдалаа орус ба-тальондан совет шериглер эң-не маадырлыг болган шы-далым болган.

Бүгү талазылаан камгалады организастаан бис. Ка-рагы дүжери манай алган, оон шымы-биле дайын-ны ойтур шалкып, дээрбектен барык чидирг чок уш-туп үнгөн бис. Атакаже мурунку олурурга орустар чоруп турган.

Национал-хосталгалыг демиселин эң-не аар-берге үдөрүндө бестин словен партизаннар Октябрьнин со-циалист Улут революциянын оон демделеп турган.

— 1943 чылдын ноябрь 6-ла бистин бригаданыс Тол-минин кырыла белип үнгөн даг шалкым районунга турган—деп, З. Клянишек чугаалады.—Улут Октяб-ри байырын, бдуушкеле дагым сүүр бажына озаг кысырын шитпирээм бис. Шунту кижилер кыштан келген. Анас Анатолий Дьяченко-лаа, Герман Моло-даа, орус болган словен партизаннар-лаа турган. Да-гым сүүр бажына партизаннарын хай санын озаг-ларнын чалбымы дээр шаар дүхүлүшкөп үнгөн. Словениянын бүгү далай кызым дугураа база ымыг турган. Ол дээрге партизан демиселин чалбымы улам-на кытыгып турар болган ону өжүренин арга-зы чок дээрин немертеге сагындырып турган ол бо-лан.

И. ТИТОВ. СЭТА-нын корреспонденти.

Даады-ла кады

Алексей Барашев Ак-оол биле Чарык-Карак Намзареви-ч Ондар Тыванын араттын рево-люстуг шеригин хурааленинге таныжып, эң-не чөөк наймалда-жы бергенер. Шериг албаны эрттирген соонда олар Тыванын баштайгы чолалчылары апарган-нар. Ийи өнүктүгү четпез-бар-баан чери ак-көк хемнерин чүр-тунда чок деп болур.

Хайлыг фашист аг-шериглер ала чурт ССР-же халдан кээр-ге, ийи өнүктү фронттук халкан. Улут лейтенант Сат Бүрөккөй-нин командыламы-биле тулчуш-саан, алаан каш эрес-мадырлыг чорутарын кылгалааннар. Анаа дайынчы Ак-оол дайындын 2 от-тоогаан чок кыгын болган 3 адыжынын уаулаан. Автомат-чик Ондар дайыннын алды от-тоогаан тейи аткан.

Чарытас өнүктүр ам-лаа чангыс черде ажалдашкан. Тыва АССР-нин хөй-ниитинг чорут-турм камгалаз мис-терствозунун дайынчы составы-на кэпитан Ак-оол биле улут сержант Ондары дады кады көрүп болур.

О. Лама.

Соан Минчимэвиц Алды-Хе-рел биле Чооку Байырович Кур-сели база-ла шериг албаны ар-ти-

В. Сарбаа.

совет чон, совет шериг, совет чеп-сек тилээс бис! деп сестер бүгү делегейге чагай дынжалган. Ти-делгени чарык кызым туктары бу-гү делегейге эртеңги хун хаалаз деп болган.

Тилелге соонд тайбын хуннери өгөдө, дайынчы уржун, хора-амы, балымы бүгү чурттуу армын-дан чуурт, ону кан кылдыр эк-киртип алырын, бодпартга кандыг туржук! Кадыг-дошкун хуннери кандалган анык өг-бүлө — та-ныкчи Ермашикин Берлинге шер-иг албаныга артып калган. Чүгө 1946 чылдын август айда халжып турда, кааа чурттап, ажалдаарын күзөи-биле шилип алыр хүнү кел-ген.

Угундан-на Сибирь кызы. Иныт-ла чайынчалыр чүе чок-даа болза, хамааты дайынчыга чыргалаан ала-зы база авазы, асы-хунмалары ар-тан Каратузунче тыртыла-ла бер-ген. Школазын өөреникчилер-биле ажалдаар тайбын ажалы эгелзөн. Ам боданын турарга, билии ыра-кта-ла четпес бооп келген. Өөрел-гелгил черлерге чоккулуп өөренир апарган. Баштай Кызылдың башкы училищенин бот өөрелге-биле, оон соонда башкы институтун доозуп алган.

Бо 15 чыл дургунда коммунист башкы даады-ла муракчыга сана-дып келген. РСФСР-нин алдарыг башкымы, Улус өөрелдезинин тер-гиния деп аттарын чедип алганы таварыла эвес.

Мария Прокопьевна чидыг, чөптүг, дээштик сестери-биле, чамдыкта сет-килди ханымын кутулуп кел-ген чугаа-сооду-биле, коллектив-нин күзөл-соруун домадуруп бил-ир; хире-хире хөлүг, күтээзининг кат-кымы-биле, авилен чүрө-биле, ки-жилерин сергедиптер. Бодунуң полк командири чоран полковник Суздаловтан хөйүн шигээлдеп алган хире. Оон дугайында сактып чугаа-лагылаар.

— Былыммаз чок: бичил-ле доктап дыштаны каапкан черле-ринге ырлар, танкылар, чүчү кан-чамас дээр. А тулчу бергенде даа-лы-ла мурунда чоруту, эң-не бер-ге черлерге баар. Шынгым, негэ-чел. Ижилгил төптүңү чүчү дээр. Бу-гу полк бодунун командиринге чор-гаарларын, хүндүлөп дыннаар бол-ган халчок ынактар—деп, ол чу-гаалагылаар.

Ермишкинанын кээркен, кижини-нин экиши мактан чугаалаар ки-жи-ле хөй; ону өттүтүп, ултер ап турар, өөреникчилерин ала-келери-даа ону хүндүткөп чугаалап турар.

Алгы заводунун ажалчыны А. И. Бочкарова огу Володин дугайы-нда чугаалап олар: —Огул өөренир-даа хөйүн чок, класс санында 2 чыл олурар, школадан дээр, оза-лаар, даады 2 демек ап турган. Оон огулуну Ермишкина өөрелди эгелзөн. Баштайгы узааа оол ону-даа тоовас мен-даа тоовас. Оон чоруту-ла үш демек экээр апар-ган. Удвалдаа класс дарганына сонгуткан. Чедип класты орус дыла «4»-не доосту. Ам мен бо-дум ынаынштыг болган мен. Огул!

М. ЧЕРНОУСОВА.

ДОМИНИКАН РЕСПУБЛИКАДА БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Домини-кан республикада дүшүрүлүг бай-дал артышкан. Апрель 25-те «ха-мааты» хунтаны дүжүргенин соонда тургустунган түр чазакка удур генерал Вессини И.Вессини баштаан шериг-агаар болган шер-иг-далай күштеринин реаксмыл-болуктери демисежип турар. Ин-формация агентстволеринин ды-налым турарын эскавар алар, реаксмыл илгестерини эргезиле-турар самолеттар президент орду-дун болган чазакты дөткөн шериг аскерлеринин түрел-сипи болбаган болза түрелмөт-биле соопал турар. Бомбадашкын бол-гач ажалжышкыннар үзүндө 20 кижилер өлгөн.

Чаз дүжүргөн хунтанын 1963 чылда дүжүргөн кааланы прези-дент Хуан Бошчү чуртка эң кел-леринге алы үнгөн генерал удур турар. Бошту болган амы-тур президент Хосе Рафаэль Мо-лина Урениан «коммунистерге ха-маарыштыр кычмак чоруту» дээр ол генерал буруудалып турар. Ол болза түр шериг хунтанын тургу-зарын, а херек кырыла ажал шериг диктатуразын тургузарын негеп турар.

Далай чазе шеринин 1500 солдаттарын америк шериг ко-

рабильтерин Доминикан репуб-ликанын эриктеринде турар чорут-ка дүшүрүлүг чорукка илг берип турар. АКШ-тин күрүл-департаментинин төлөөкчизин илгелелдеп эскавар алар, корабилерин «халлашкын кы-зын дээр соорула» биле эвес, харын Доминикан республикада америка-нынын көжүрүп үндүр апар-ла, анаа дулаалынын дээр чор-руткан болуп турар. Америк ко-рабильтер республиканын налыс-ладанын мурында чоругада чеде берген.

Республиканын чону чаа чазак-ка бүгү хемчег-биле дулаалып турар. Хуан Бош эеп келин дээр чурттуң кооралдарында чыккаал-дар өртүп турар. Чепсектиг күш-терин дыкка мейч чаа чазактын талазында турар. Реаксмыл ил-гестерин халлашкыннылаан ре-спубликаны камгалаар дээр чон-чепселенип турар.

Чуртка конституциялыг тургу-затун болган демократияг хоста-ларын катат тургузарыгче ут-ланган баштайгы хемчеглери түр чазак алган. Политика талазы-биле хоругдаттырганыраа келерел дугайында декретти чазак белег-кеп турарын радио чарлаан.

Конго тура-халыкчыларнын удуртукчуларынын конференциясы

КАИР (СЭТА). Конгола тура-халыкшын шимчээшкынни удуртукчуларынын бирээзи А. Касинг Конгону (Леопольдвил) хосталга күштеринин революсучу дээл чөвүленин тургустунганын дугайын чарлаан. Чөвүлелди Г. Суниало баштап турар. «Конгону революсучу күштерин удуртукчуларынын конферен-циясы» чамдык күштерин удуртукчуларынын хосталгалыг дугайында илеткелдерин, а ол ышкаш тура-халыкшыннын эзелт турары районнараа экономикти байдалды чугаалажып көргөн. Рево-люциянын тилгеленин чедип алырыг уталанган чамдык хемчеглери хүлээп алган: революсучу дээл чөвүлел тургускан, хостакчи армияны эде организастарын төлөөлзөн, тура-халыкшыннын холунда турар районнарын экономикти хөгжүлдезинин талазы-биле ап чорудар хемчеглери белектези.

«Конгону революсучу чазан хүлээп көргөн турар соорула-биле күженишкыннери салыры» революсучу дээл чөвүлелге конферен-циянын киржикчилери сүмөзүн.

Нео Лао Хак Соттык төлөөкчизинин удурланышынын бижин

ХАНОЙ. (СЭТА). Нео Лао Хак Соттык чепсектиг күштеринин дээл командыламын төлөөкчизин Лаостун хосталган районнарын АКШ-тык ухар чүүлүн каш улаа бом-баллап турарына удурланышкын-нын бижин Лаоста хайгаарал бол-ган контроль талазы-биле делегей комиссияныг чоруткан дээрин Виетнам информэс агенттеди «Па-тет Лаоуң үнү» радиостанциянын

дипладымы барымдалаш, дамчыдып турар.

Ол дээрбеси халлашкыннарын түнелкиде тус черин хай-хөй чурттакчылары өлгөни ол бижикте демделеп турар.

Каттыккан Штаттар бодунуң бо кеминг үүлгелдерин дөп-доран соксалыр болган Лаос талазы-биле Женева дугуржугларын шыгым күүселер ужураг деп, бижикте чу-гаалап турар.

ШЕРИГ ФОТОКОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРНИН ДЕЛГЕЛГЕЗИНДЕН

Р. МАЗИЛЕВ. Совет танкалар Берлинде. СЭТА-нын фотокорреспондент.

Ф. ЛЕВШИН. Чер-башкыла. СЭТА-нын фотокорреспондент.

Ушну арын

1965 ч. апрель 30

ШЫН

